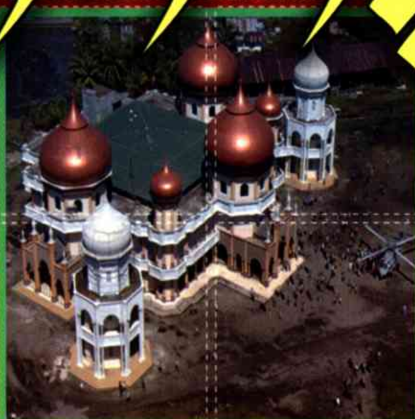
حکیم الامت
مولانا اشرف علی تھانوی

چرا زلزله؟

براساس منابع اہل سنت

ترجمه و ترتیب:
ابومسلم براهویی

بسم الله الرحمن الرحیم

رَبَّنَآ ءَاتِنَا مِن لَّدُنكَ رَحۡمَةً وَهَيِّئۡ لَنَا مِنۡ أَمۡرِنَا رَشَدًا

(پروردگارا ما را از رحمت خود بهره مند و راه نجاتی برایمان فراهم نما) امین

چرا زلزله؟

بررسی علل و حکمتهای زلزله از منظر کتاب و سنت و آراء اسلاف

از:

حکیم‌الامت مجددالملت حضرت مولانا محمد اشرف‌علی تهانوی

ترجمه و ترتیب:

ابومسلم براهویی

سرشناسه: ابومسلم براهوئی
عنوان: چرا زلزله
پدیدآور: اشرف علی تهانوی
مشخصات ظاهری: ٦٦ ص
شابک: ٤ـ٦٣ـ٥٧٧٥ـ٩٦٤ـ٩٧٨
موضوع: جنبه مذهبی
رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۹ د ۸ ج / ۳۱ / ۳۱ BP

شناسنامه کتاب

نام کتاب: چرا زلزله؟
مولف: مولانا محمد اشرف‌علی تهانوی
ترجمه و ترتیب: ابومسلم براهویی
صفحه‌آرایی: سعید ـ لجعی
تیراژ: ۳۰۰۰
قطع: رقعی
نوبت چاپ: اول ۱۳۹۲
مرکز پخش:
زاهدان ـ تقاطع خیام و توحید ـ روبروی مسجد جامع مکّی ـ کتابسرای مکّی
همراه: ۰۹۱۵۹۴۱۷۶۸۷ تلفن: ۲۴۱۲۵۹۸ ـ ۰۵۴۱

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
انگیزه چاپ دوم	۷
مقدمه چاپ اول	۹
فصل اوّل / علت و حکمت زلزله چیست؟	۱۲
ارشاد تابعین	۱٤
رفع و ازاله یک شبهه	۱۵
فصل دوّم / عذابی که به امتهای پیشین به صورت زلزله رسیده است	۱۹
فصل سوّم / کثرت زلزله از علامات قیامت است	۲۰
فصل چهارم / چه باید کرد؟	۲۲
فصل پنجم / حفاظت از زلزله	۲۵
ضمیمه کتاب	۲۷
زلزله از نگاه دانشمندان	۳۰
پیامدهای روحی و روانی زلزله	۳۰
اسباب و عوامل زلزله از نگاه زمین‌شناسان	۳۱
بررسی زلزله و عوامل آن در پرتو آیات قرآن و احادیث نبوی	۳۲
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در فروردین ماه ۱۳۹۱	۳۷
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در اردیبهشت ماه ۱۳۹۱	۳۸
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در خرداد ماه ۱۳۹۱	۳۹
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در تیر ماه ۱۳۹۱	٤۰
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در مرداد ماه ۱۳۹۱	٤۱
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در شهریور ماه ۱۳۹۱	٤۲
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در مهر ماه ۱۳۹۱	٤۳

گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در آبان ماه ۱۳۹۱ .... ٤٤
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در آذر ماه ۱۳۹۱ .... ٤٥
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در دی ماه ۱۳۹۱ .... ٤٦
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در بهمن ماه ۱۳۹۱ .... ٤٧
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در اسفند ماه ۱۳۹۱ .... ٤٨
تصاویری از زلزله‌های ویرانگر در جهان ٥٣

انگیزه چاپ دوم

چاپ اول کتاب پس از زلزله هولناک و قیامت خیز شهرستان بم در ۳۰۰ هزار نسخه چاپ و منتشر گردید و مورد استقبال خوانندگان قرار گرفت، حسن خوانندگان از آن به گونه‌ای بود که در مدت کوتاهی تمام نسخه‌های آن تمام و نایاب گردیدند و این بدان سبب بود که کتاب حاوی نکات ناب و دقیق حکیم الامت حضرت تهانوی بود. از اینکه بنده حقیر و پرتقصیر نقش کوچکی در تهیه آن داشته و زحمت ناچیزی را متحمل شدم بسیار مسرور و دلگرم بوده و هستم.

از آنجایی که هر روز خبر زلزله از گوشه و اکناف جهان به گوش می‌رسید و نیاز شدید و مبرمی برای چاپ جدید آن محسوس می‌شد تا آنکه در عصر روز سه شنبه ۹۲/۲/۲۷ زلزله ۷/۷ ریشتری شهرستان سراوان رخ داد. خوف و هراس وصف ناپذیری در بین مردم حاکم گردید و از هر سو در رابطه با علل زلزله خبرهایی منتشر می‌گردید. این مسئله مرا بر آن داشت تا اقدامات جدی برای چاپ مجدد کتاب صورت گیرد. پس از مشورت با دوستان تصمیم به چاپ جدید کتاب گرفته شد. با توجه به پیشرفت علوم، کتاب نیاز به بازنگری و اضافات داشت بنابراین جهت افاده هر چه بیشتر و بهتر کتاب در آخر آن مطالبی به صورت ضمیمه افزوده شد به گونه‌ای که در آن جداولی از تاریخ زلزله و آمار مربوط به آن و

همچنین تصاویری از ویرانی‌های زلزله در جهان درج شده است که این کار استفاده از کتاب را پر بارتر گردانده است.

امید است خداوند کتاب را وسیله‌ای برای توبه و بازگشت به سوی خداوند و دوری از گناهان بگرداند.

در پایان از پروردگار با تضرع و التجاء خواهانم که ثواب این عمل ناچیز را در نامه اعمال والدینم ثبت بفرماید و آن‌را ذخیره‌ای معنوی برای کلیه عزیزانی بگرداند که در تهیه آن نقش داشته‌اند.

ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم

ابومسلم

غفرالله له و لوالديه واحسن اليهما جميعاً

مقدمه چاپ اول

بامداد پنجم دی ماه ۱۳۸۲ زلزله مرگبار شش ریشتری شهر قدیمی و باستانی بم را فرو ریخت.

زلزله آنقدر مهیب و ترسناک بود که نه تنها مردم ایران و شهرستان بم بلکه مردم سراسر جهان را سراسیمه و حیران کرد به گونه‌ای که مردم سراسر جهان حادثه تلخ بم را بزرگترین حادثه قرن نامیدند.

آری شهر قدیمی و باستانی بم با یک تکان تبدیل به مخروبه و تلی از خاک گشت و حدود یکصدهزار نفر، پیر و جوان، کودک و نوجوان کشته و آواره شدند.

حادثه تلخ بم فقط برای مردم بم نبود این حادثه و ضایعه غم‌انگیز تنبیه و هشداری برای کل انسانیت بود، این حادثه پیش آمد تا بقیه مردم از خواب غفلت بیدار و برای هدفی که خلق شده‌اند به آن نزدیک شوند.

آیا تاکنون به ویرانی‌هایی که در جهان رخ داده و بسیاری از جمعیت جهان را به کام نیستی فرو برده است فکر کرده‌اید؟

آیا می‌دانید علت زلزله و طوفان‌های مرگبار چیست؟

آیا می‌دانید در سال ۱۵۵٦میلادی بر اثر زلزله‌ای ویرانگر در ایالت شنسی چین ۸۳۰/۰۰۰ نفر از بین رفتند؟

آیا تاکنون فکر کرده‌اید که چرا زلزله مهیب و مخوف سانتیاگو شیلی یک سوم جمعیت آن‌را از بین برد و آن شهر مجلل و زیبا را ویران ساخت؟

آیا فکر کرده‌اید که چرا زلزله در سال ۱۹۵۳ میلادی در ترکیه ۱۲۰۰۰ نفر را نابود و از صفحه هستی محو نمود؟

آیا تاکنون فکر کرده یـد کـه چـرا زلزلـه سـال ۱۸۵۵م توکیـو ژاپـن ۱۰٦/۰۰۰ نفر را از بین برد؟

آیا تاکنون به علـت زلزلـه مرگبـار سـال ۱۹٦۰م بـوئین زهـرای اسـتان قزوین فکر کرده‌اید که چرا زلزله‌ای مرگبـار ایـن شـهر را بـه طـور کلـی همانند شهرستان بم از بین برد؟

رسـاله مختـصری کـه پـیش رو داریـد علـل و حکمتهـای زلزلـه را از دیدگاه قرآن و احادیث بررسی نموده و راههای جلوگیری از بروز چنـین حوادث تلخی را به خوانندگان عزیز معرفی می‌نماید.

امید است خداوند متعال ترجمه این رسـاله را هماننـد اصـل آن نـافع و مقبول بگرداند و موجب پاداش اخروی همه ما قرار بدهد.

ابومسلم

۹ محرم الحرام ۱۴۲۸ هـ.ق

بسم الله الرحمن الرحیم

حمداً و صلاة دائمین متواترین

اما بعد روز سه شنبه ۲۸ محرم الحرام ۱۳۲۳ هـق زلزله خفیف و چند ریشتری در بسیاری از مناطق و نواحی هندوستان رخ داد که در برخی مناطق و شهرها اثرات آن محسوس‌تر بود و مردم بر حسب عادت نظریات و حکایتهای بی‌سند و واهی در مورد علت و اسباب زلزله ابراز می کردند. چنان چه بعضی از متوسلین و دوستان من به صورت شفاهی در مورد انگیزه، مصالح و حکمتهای زلزله سوالاتی پرسیدند، بنده هم جهت تفهیم سوال کنند گان و استفاده عموم مردم احکام و مضامین مختلف زلزله را به صورت مختصر به قلم سپردم تا کسانی که نمی‌دانند نیز از علت و حکمتهای زلزله با خبر شده تا علما عملاً بهره مند گردند. رساله مزبور مشتمل بر ۵ فصل می‌باشد.

فصل اول

علت و حکمت زلزله چیست؟

ابن ابی الدنیا از آن‌حضرت روایتی نقل کرده است که باری در زمان رسول اکرم زلزله‌ای به وقوع پیوست، آن‌حضرت دست مبارکش را بر زمین نهاد و فرمود: ای زمین ساکت و آرام باش. سپس آن‌حضرت به سوی صحابه متوجه شده و فرمودند: ای صحابه، خدای شما از شما ناراضی و ناراحت است و نیز از شما می‌خواهد که توبه کنید بنابراین هر چه سریعتر توبه کنید.

فایده: از این فرمایش پیامبر علت و حکمت زلزله معلوم گشت که سبب آن گناه و حکمت آن توبه بندگان است.

ارشاد صحابه ضمیمه حدیث فوق‌الذکر است که یکبار در زمان حضرت عمربن الخطاب زلزله‌ای رخ داد و در همین هنگام حضرت عمر فاروق فرمودند: علت زلزله گناه است، معلوم می‌شود که شما گناه جدیدی مرتکب شده‌اید بنابراین هر چه سریعتر توبه کنید بخدا قسم اگر دوباره چنین حادثه‌ای پیش بیاید من از میان شما خواهم رفت (یعنی جایی خواهم رفت که در آنجا گناه و معصیت نباشد). همین عنوان با الفاظی دیگر از امام محمد از طریق حضرت صفیه روایت شده است که در مدینه همچنین حادثه‌ای پیش آمد سپس ارشاد حضرت عمر روایت ابن ابی الدنیا از حضرت انس بن مالك را نقل فرموده‌اند که شخصی خدمت حضرت عایشه آمدند و عرض کرد ای ام المومنین علت زلزله چیست؟

ایشان فرمودند: هر گاه مردم زنا را عملی مباح و جایز بدانند و مشروب خواری کنند و موسیقی بنوازند آن گاه غیرت و غضب خداوند در آسمانها و زمین به جوش آمده و به زمین دستور می‌دهد که تمام اینها را زیر و رو کن اگر چنانچه این افراد گناهکار از عمل زشت و ناپسند خود باز بیایند نجات پیدا خواهند کرد و الا به موجب این سرکشی و نافرمانی، پروردگار کاخ‌ها و عمارتهایشان را بر سرشان فرو خواهد ریخت و با حسرت تمام زیر خاکها مدفون خواهند شد. سپس آن شخص عرض کرد آیا این عمل به عنوان سزا خواهد بود؟ فرمودند: خیر، این عمل برای مومنین پند و نصیحت و عبرت خواهد بود و برای کفار عقوبت، سزا و عذاب خواهد بود. حضرت انس می‌فرمایند: که هیچ حدیثی بعد از آن‌حضرت نشنیده بودم که مانند این حدیث مرا خوشحال کند.

فایده: از حدیث فوق علت زلزله و حکمت آن آشکار می‌شود که علت آن گناه و معصیت بندگان و نجات از آن توبه و استغفار است. اصول مسلم محدثین است که اگر صحابه‌ای چیزی بگوید که با عقل و ادراک درک نگردد کسی در این صورت سخن او را می‌فهمد و مفهوم آن‌را درک می‌کند که از خود آن‌حضرت شنیده باشد. قطعاً این مضمون از همین نوع است و این نوع گفتار را حدیث مرفوع حکمی می‌گویند و مضمون فوق با این معنی جزء ارشادات آن‌حضرت محسوب خواهد شد.

ارشاد تابعین

حضرت علامه ابن قیم جوزی محدث معروف، در رساله الجواب الکافی خود نقل کرده است که حضرت عمربن عبدالعزیز در زمان خلافت خویش به تمام مسلمانان نامه‌ای بدین شرح فرستادند:

بعد از حمد خدا و صلوات بر پیامبر، ای مردم آگاه باشید که زلزله در زمین علامت و نشانه قهر و عذاب الهی است. هر گاه خداوند متعال از بندگان خویش ناراض شود خشم و غضبش را به صورت زلزله در زمین ظاهر خواهد ساخت بنابراین ای بندگان خدا فوراً توبه کنید و دست از تمرد و سرکشی بردارید. همچنین علامه ابن قیم جوزی از حضرت کعب بن احبار که ایشان از علماء بزرگ اهل کتاب می‌باشد و در زمان خلافت حضرت عمربن خطاب مشرف به اسلام شدند، نقل کرده است که هر گاه در زمین گناه و معصیت به کثرت انجام گیرد زمین به خاطر خوف و ترس عذاب الهی به حرکت در می‌آید.

از فرمایشات فوق نیز علت زلزله معلوم می‌شود که چیزی جز گناه و معصیت نیست و حکمت آن توبه و استغفار بندگان می‌باشد. بنده هم این روایت را در جای معتبری دیده ام اما هم اکنون نام راوی و منبع آن از ذهن خارج شده است و به شرح ذیل است:

خداوند در زمین رگهایی گذاشته است که به آنها طناب زمین می‌گویند و این طنابها در دست ملائکه هستند که هر زمان در خطه‌ای از زمین گناه و معصیت به کثرت انجام گیرد آن گاه خداوند به ملائکه

دستور می‌دهد که طنابها را بکشید و زمین را به حرکت درآورید و مجرمین را از بین ببرید.

رفع و ازاله یک شبهه

هیچ فردی از افراد این امت گرفتار این شبهه و توهم نشود که بعضی از حکماء و فلاسفه علت زلزله را غیر از آنچه که در احادیث آمده است بیان نموده‌اند، بعضی از دانشمندان و فلاسفه معتقدند که علت زلزله گازهایی هستند که در عمق زمین قرار گرفته‌اند و هر گاه بخواهند خارج می‌شوند و چنانچه سوراخ آن تنگ و مسدود باشد زمین به حرکت درمی‌آید و بعضی دیگر از حکماء و فلاسفه علت گازهای متراکم را اجزاء ناریه می‌دانند که در اطراف کوههای آتشفشان قرار دارند و بعضی دیگر از فلاسفه علت زلزله و حرکت زمین را آثار طبیعی زمین می‌دانند که این علت صحیح و ثابت می‌باشد و برطرف کردن این شبهه چنین خواهد بود که در تمامی این علت‌ها، توجیهات و استنباطات هیچ امتناع و استبعادی موجود نیست زیرا که برای یک مسبب اسباب گوناگون و متعددی متصور است اما بعضی از آنها اسباب قریب و بعضی دیگر اسباب بعید خواهند بود.

مثلاً ما افرادی را می‌بینیم که به خاطر سخنی ناچیز عصبانی می‌شوند و در کنار این ناراحتی عواملی دیگر نیز دخیل هستند که عصبانیت او را شعله ورتر می‌سازند و نهایتاً این فرد می‌میرد؛ حال در مرگ او عوامل

مختلفی دخیل می‌باشند اعم از علت اولیه و نیز آنچه عصبانیت او را شعله ورتر ساخته و موجب مرگش گشته است و هیچ نوع تعارضی بین این عوامل و اسباب پیش نمی‌آید. البته افرادی که از نزاکت و ظرافت علم طب هیچگونه آگاهی ندارند این قضیه را باور نخواهند کرد که مثلاً زید را فلانی دشنام داده و زید از بین رفته است و به هلاکت رسیده است و این قضیه را خلاف عقل و قیاس میدانند حال آنکه واقعیت چنین است که زید قبلاً ناراحتی داشته است و این دشنام حرارت و ناراحتی او را شعله ور ساخته و بر اثر همین علت از بین رفته است. بدینسان کسانی که از طب روحانی بی‌خبر هستند و ارتباط بین فاعلیت و حقوق خداوند و ضررهای گناه و معاصی را درک نمی کنند و ارتباط فیما بین اسباب بزرگ و کوچك و خفیه را نمی‌فهمند قطعاً این نوع مضامین را انکار و بر حسب ضعف و نقص فهم خویش همه این موارد را نادیده می‌شمارند و مصداق این آیه قرار می گیرند ﴿ بَلْ كَذَّبُواْ بِمَا لَمْ يُحِيطُواْ بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ ﴾[1]؛ بلکه آنان چیزی را تکذیب می کنند که اصلاً از آن آگاهی ندارند و واقعیت آن برای ایشان روشن نشده است.

اگر گفته شود که عوامل حقیقی زلزله گناه و معصیتی هستند که بر اثر انجام آنها خداوند ناراض شده و می‌خواهد زمین را تکان دهد کاملاً صحت دارد و خداوند برای این منظور گازهای مختلفی را در زمین متراکم می‌نماید و در کنار اینها عروق خفیه را نیز قرار می‌دهد و تمام اینها

---

[1]. سوره یونس/۳۹.

تبدیل به قوت کهربایی شده که از دید ما مخفی و پنهان می‌باشند و بدینسان است که زمین به حرکت درمی آید. اما در تکذیب این موارد فلاسفه و حکماء نیز مانند عموم مردم خواهند بود و عقل ناقصشان این موارد و افعال بزرگ کهربایی را درک نخواهند کرد.

پس ثابت شد که سبب و علت اصلی زلزله گناه و معاصی و اسباب ظاهری آن یعنی گازهای زیر زمینی و... هستند بنابراین هیچ امری از امور این قضیه مانع درک نیست و هیچ مخالفتی با عقل و درایت ندارد و انکار این امر مسلم یک انکار محض است که افرادی می گویند ما درک نمی کنیم، مطمئناً دور از عقل و بی‌انصافی است.

انکار و تکذیب عوامل حقیقی زلزله همانند این می‌ماند که کسی تاکنون قطار را ندیده و شما برایش بگویید که سواری و مرکبی است که بدون واسطه مواشی راه می‌رود و از سرعت فوق العاده‌ای برخوردار است و مسافرین زیادی را در یک زمان جابجا می کند اما این شخصی که چنین چیزی را ندیده است باور نمی‌کند و منکر می‌شود که این قضیه با عقل و درک من سازگار نیست و عقل من چنین چیزی را نمی‌پذیرد. آیا شما به وی جاهل و نادان نمی گویید؟

پس بجاست که فلاسفه با دید انصاف این مقوله را عادت خویش قرار بدهند که آنچه بر خود نپسندی بر دیگران هم مپسند. و هر چیزی را که موافق و مطابق با عقل و درک آنها نیست نه تنها انکارش نکنند بلکه باید آن‌را بپذیرند که گاهی علت زلزله اسباب طبیعی و گاهی علت آن اسباب

شرعی می‌باشند پس همانگونه که شریعت علت طبیعی را انکار ننموده و آن‌را پذیرفته و از حد انصاف نگذشته است پس فلاسفه و حکماء نیز علت حقیقی زلزله را که گناه و معصیت می‌باشد بپذیرند و مردم را از انجام گناه برحذر دارند تا بر زمین پاک خداوند گناه نکنند

اما فرموده حضرت عمربن خطاب که فرموده بودند: علت این زلزله گناه است، منظور ایشان همان واقعه بخصوص است نه مطلق زلزله.

پس ثابت شد که در علت و اسباب زلزله بین شریعت، حکماء و فلاسفه هیچ نوع تعارض و تضادی وجود ندارد و علت‌هایی را که شریعت برای وقوع زلزله ارائه نموده است فلاسفه قدیم آن‌را پذیرفته و هیچ نوع استبعاد و تعارضی بر آن مقوله ننموده‌اند.

توجه: اما آنچه که در بین عموم مردم شایع شده است این است که زمین بر روی شاخ گاو قرار دارد و زمانی زمین تکان می‌خورد و به حرکت درمی آید که ازیک شاخ به شاخ دیگر قرار بگیرد؛ اما حقیقتاً و بدون تردید این یک افسانه و دورغ است که از هیچ روایت معتبری ثابت نشده و نباید مسلمانان چنین عقیده‌ای داشته باشند بلکه باید از این گونه خرافات پرهیز نمایند.

و من الله التوفیق

فصل دوّم

عذابی که به امتهای پیشین به صورت زلزله رسیده است

آنچه که درباره قوم ثمود در سوره اعراف و یا آنچه درمورد اهل مدین آمده است: (فاخذتهم الرجفه) و یا در مورد واژگون شدن روستاهای قوم حضرت لوط که چندین آیه در قرآن در رابطه با آن ذکر شده است. تمام اینها نشان می‌دهند که قبل از واژگون شدن حرکت و زلزله‌ای رخ داده است و چنان حرکت و زلزله‌ای واژگونشان نموده است و یا داستان قوم حضرت موسی که به همراه حضرت موسی در کوه طور بودند و بر اثر یک سری بی‌ادبی و گستاخی آنها، عذاب الهی بر آنان نازل شد که در آنجا هم قرآن جمله (فاخذتهم الرجفه) را به کار برده است و یا داستان فرو رفتن قارون در زمین، قطعاً قبل از فرو رفتن در زمین، زمین به تکان درآمده است.به هر حال عذابی که بر اقوام و امتهای پیشین به صورت زلزله نازل شده است اثبات آن در قرآنیقینی است و هیچ کسی تاکنون منکر وقوع زلزله در اقوام و امتهای پیشین نبوده است.

فصل سوّم

کثرت زلزله از علامات قیامت است

در کتاب مشکوة بـاب اشـراط الـساعة روایتـی طـولانی از حـضرت عبدالله بن حواله نقل شده است که آن‌حضرت فرمودند: هـر گـاه خلافـت به سرزمین شام منتقل شود آن گاه زلزله، فتنه و حوادث بزرگـی بـه وقـوع خواهد پیوست و این زمان قرب قیامت است.“رواه ابوداود و حاکم”

و نیز در همین باب روایتی از حـضرت ابـوهریره نقـل شـده اسـت کـه آن‌حضرت فرمودند: هر گاه این اعمال در بین مـردم رایـج شـوند و مـردم امانات را مال غنیمت و مباح بدانند، همچنین زکات را جریمه مال بدانند و نیز علم را به خاطر دنیا بیاموزند، فرزندان سخنان مادران خود را رد و فقط به شنیدن سخنان همسران خود بپردازند و یا زمانی که فرزندان بـا دوسـتان خویش رابطه برقرار کرده و از پدران خود بیگانه و از آنها گریزان شوند و نیز مردم در مساجد حرفهای بیهوده بزنند و اعمال لایعنی انجام دهنـد و یـا آنگاه که حکومت و قدرت به دست افـراد نااهـل، فاسـق و فـاجر بیفتـد و مردم موسیقی بنوازند و به کثرت شراب بنوشند و یا مردم نسبت به بزرگان و اسلاف خویش اظهار بی‌اعتنایی و نسبت به آنها بی‌ادبی کنند، در چنـین مـواقعی منتظـر زلزلـه و فـرو رفـتن در زمـین و وقـوع حـوادث بـزرگ و اندوهناکی باشند.” رواه الترمذی”

این حدیث، حدیث فصل قبل را در رابطه با علت تحقق و وقوع زلزلـه تایید می‌کند اما وقوع زلزله در روز قیامـت در چنـدین جـای قـرآن ذکـر

شده است. کلام الهی گواهی می‌دهد ﴿ یَا أَیُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّکُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَیْءٌ عَظِیمٌ ﴾[1]؛ ای مردم از پروردگارتان بترسید واقعاً زلزله هنگامه رستاخیز چیز بزرگی است.

[1]. سوره حج/۱.

فصل چهارم

چه باید کرد؟

در فصل اول چند روایت نقل شد و خلاصه آنها این است که باید به درگاه خداوند توبه کرد و از گناه و معصیت پرهیز و اجتناب شود. در همان فصل اول نامه عمربن عبدالعزیز نقل شد و ادامه آن چنین است: ای مردم در تاریخ فلان از شهرها بیرون و به میادین و صحراهای بیرون بروید، دعا و تضرع نمایید و هر کسی که توانایی مالی دارد در راه خدا صدقه نماید. خداوند متعال فرموده است: ﴿ قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَكَّىٰ ۝ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّىٰ ﴾[1]؛ قطعاً رستگار می گردد کسی که خویشتن را پاکیزه دارد و نام پروردگار خود را ببرد و نماز بگذارد و فروتنی کند.

و دعاهایی که انبیاء به هنگام مصایب نمودند شما هم همانگونه دعا کنید، دعای حضرت آدم: ﴿ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾[2]؛ پروردگارا ما بر خویشتن ستم کرده ایم و اگر ما را نبخشی و بر ما رحم نکنی از زیانکاران خواهیم بود.

دعای حضرت نوح: اگر بر من نبخشایی و به من رحم نکنی از زیانکاران خواهم بود.

---

[1]. سوره الاعلی/۱٤و۱۵.

[2]. سوره الاعرف/۲۳.

دعای حضرت یونس: ﴿لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنتَ سُبْحَانَكَ إِنِّى كُنتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾[1]؛ پروردگاری جز تو نیست و تو پاک و منزه هستی و من ازجمله ستمکاران شده‌ام.

در کتاب درمختار کتاب الکسوف چنین آمده است: «و ان لم یحضر الامام الجماعة صلی الناس فرادی فی منازلهم او مساجدهم کالخسوف و الریح الشدیدة و الظلمة القویة نهاراً و الضوء القوی لیلاً و الفزع الغالب و نحو ذلک من الایات المخوفة کالنازل و الصواعق و الثلج و المطر الدائمین و عموم الامراض و منه الدعاء برفع الطاعون»

اگر امام برای ادای نماز جماعت حاضر نبود مردم به تنهایی نماز بگذارند در مساجدشان و یا در منازلشان و این نماز برای خورشید گرفتگی، طوفان، تاریکی شدید چه در شب و چه در روز و امثال اینها همانند صاعقه، سرمای شدید، باران مداوم، بیماریهای واگیردار مثل وبا.

و در ردالمحتار آمده است «و ان شاءوا ادعوا و لم یصلوا و الصلوة افضل» یعنی اگر خواستند فقط دعا بکنند و نماز نخواندند اما نماز خواندن بهتر است.

ماخذ و منبع مطالب فوق این حدیث است «کان رسول الله اذا حزنه امر فزع الی الصلوة» یعنی هر گاه امری پیامبر را ناراحت می‌کرد ایشان فوراً متوجه نماز می‌شدند.

---

[1]. سوره الانبیاء/۸۷

توجه: نماز جماعت فقط برای خورشیدگرفتگی، ماه گرفتگی و طلب باران مشروع است و برای حل دیگر مشکلات نماز با جماعت ثابت نیست پس باید مردم برای حل آنها به صورت انفرادی نماز بخوانند.از روایات فصلهای گذشته موارد زیر ثابت می‌شوند:

۱ـ هنگام حوادث و مصایب دعا کردن لازمی است و در دعاها آیه‌هایی خواند شود که در نامه عمربن عبدالعزیز ذکر شده‌اند. ۲ـ خواند نماز نفل. ۳ـ دعا کردن. ٤ـ صدقه دادن و انفاق در راه خدا. ٥ـ اگر چنانچه کسی تمایل داشت از شهر بیرون برود و در صحرا و بیابان دعا و تضرع کند بهتر است.

تذکر: آنچه در بین عموم مردم رایج بوده این است که در هنگام حوادث و مصایب فوق الذکر باید اذان گفته شود اما این مسئله هیچ ثبوتی ندارد و مناسب است که این بدعت ترک شود.

فصل پنجم

حفاظت از زلزله

در کتاب درمختار قبیل باب الفرائض چنین آمده است: «**اخذته الزلزلة فی بیت ففر الی القضاد لایکره بل یستحب لفرار النبی من الحائط المایل**»؛ هنگام زلزله از خانه فرار کردن و رفتن به میدان و فضای باز مکروه نیست بلکه مستحب و پسندیده است به خاطر آنکه آن‌حضرت از زیر دیواری که کج شده بود و در حال فرو ریختن بود فرار کردند. این روایت در کتاب الادب المفرد امام بخاری نقل شده است.

رساله مختصر را با این دعا به پایان می‌رسانم:

بارالها به تمام بندگان خود توفیق طاعت و عبادت و دوری از گناه و معصیت عنایت فرما و از تمام گناهان ما درگذر بفرما و همه ما را از تمام مصایب و حوادث زمینی و آسمانی محفوظ بدار. «آمین»

و صلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد و علی آله و اصحابه اجمعین

برحمتک یا ارحم الراحمین

کتبه اشرف علی یوم الجمعه غره صفر ۱۳۲۳ هـ‌ق

پایان ترجمه ۳ ذی الحجه ۱٤۲۷هـ‌ق مطابق با ۳ دی ماه ۱۳۸۵ لیلة الاثنین

ابومسلم غفرالله له و لوالدیه و احسن الیهما جمیعاً

اللهم انفع به العباد و البلاد

و تقبل منا انک انت السمیع العلیم

گر قبول افتد زهی سعادت

ضمیمه کتاب

تحقیق و انضمام:

ابومسلم براهویی

بسم الله الرحمن الرحیم

هنوز آوارها و ویرانیهای بجا مانده از زلزله مرگبار آذربایجان شرقی چند ماهی نگذشته بود که باری دیگر زلزله‌ای با ویرانیهای بیشتر از آن نیمی از استان بوشهر را لرزاند. ویرانی و خرابی‌های فراوانی اعم از تلفات جانی و مالی به جای گذاشت، مردم استانهای همجوار در شوک و بهت بودند که عصر سه شنبه ۹۲/۱/۲۷ ساعت ۱۵:۱۴ دقیقه زلزله مهیب ۷/۷ ریشتری شهرهای سراوان، خاش و زاهدان در استان سیستان و بلوچستان را لرزاند. مرکز زلزله نگاری ایران این زلزله را بی‌سابقه‌ترین زلزله نامید. دامنه این زلزله به قدری گسترده بود که شهرهای همچون دهلی نو تا دبی امارات را لرزاند. زمانی که اخبار ایران و جهان خبر مهیب زلزله سراوان را ۷/۷ ریشتر اعلام کردند مسئولین و عموم مردم از شنیدن آن شوکه شدند و زمزمه‌ها حاکی از آن بود که در شهر سراوان کسی زنده نمانده است. مسئولین ذیربط تدارکات وسیعی را جهت کمک به مردم آنجا اعزام داشتند. سازمانها و ارگانهای مختلفی اعلام آمادگی کرده و نیروهای کمکی اعزام کردند اما ساعاتی پس از اعلان خبر زلزله خبر دیگر مردم ایران و جهان را شگفت زده کرد. خبرگزاری‌ها اعلان کردند که حادثه خوشبختانه فقط یک کشته در دامنه کوه به همراه داشته و تلفات مالی آن هم بسیار اندک و ناچیز بوده است.

زلزلـه در جهـان خرابـی، آوارگـی و اثـرات منفـی زیـادی بـه جـای می‌گذارد. زلزله فقط در ٤٠ سـال اخیـر در ایـران ۱۵۰۰۰۰نفـر را بـه کـام نیستی فرو برده است و خسارات میلیاردی بر مردم تحمیل کرده است.

زلزله از نگاه دانشمندان

نخست برای شناخت زلزله و عوامل آن لازم است که تعریفی از زلزله ارائه شود. تعریف درست و مختصری از زلزله را مرحوم حسن عمیـد در فرهنگ عمید اینگونه بیان نموده است: زلزله لرزش و جنبش شـدید و یـا خفیف قشر کره زمین که به نقصان درجه حرارت مرکزی و احداث چین خوردگی و فشار و یا در اثر انفجارهای آتشفشانی بوقوع می‌پیوندد. زلزلـه در آتشفشانها امری عادیست و اغلب قبل و یا همزمان با فوران آتشفـشانها اتفاق می‌افتد. بیشترین خسارت ناشی از زلزلـه همیـشه در مرکـز آن یعنـی جایی که حرکت بالا و پایین است روی نمی‌دهد بلکه بیشترین آسیب را مکانهایی می‌بینند که موجهای زلزله به صورت مایل به سـطح مـی‌رسـد و نزدیک مرکز زلزله باشند.

پیامدهای روحی و روانی زلزله

زمین لرزه یکی از وحشتناک‌ترین و ترسناک‌ترین پدیده‌هـای طبیعـت محـسوب مـی‌گـردد، زمینـی کـه روی آن قـرار داریـم بـه صـورت تختـه سنگهای صلب و محکمی نمودار است کـه بـه ظـاهر از اسـتحکام زیـادی

برخوردار است. هنگامی که زمین لرزه‌ای رخ می‌دهد زمین با تمام وسعت و گستره خود بر اهل آن تنگ، تیره و تاریک می‌گردد. وحشت آن نه تنها بر انسانها مستولی می‌گردد بلکه حیوانات نیز از آن متاثر و هراسان می‌گردند، مشاهده و تجربه شده است که پس از وقوع زلزله حیوانات تا چندین وعده به آب و علف نزدیک نمی‌شوند. اما اثرات زلزله بر روح و روان انسانها بسیار عمیق‌تر می‌باشد به طوری که تا مدتها به خاطر ترس از پس لرزه‌های احتمالی خانه و کاشانه خود را رها می‌کنند و اکثراً شبها را در فضای باز و پارکها سپری می‌کنند و صحنه‌ای از قیامت جلوه گر می‌شود اما «فأین تذهبون؟» از اراده و خواست خداوند به کجا می‌گریزید؟؟؟

اسباب و عوامل زلزله از نگاه زمین‌شناسان

دانشمندان برای لرزش و ارتعاش درونی زمین اسباب و عوامل زیادی برشمرده‌اند که برخی از آنها عبارتند از:

۱ـ فوران گدازه‌های آتشفشانی
۲ـ برخورد شهاب سنگ به زمین
۳ـ انفجارهای زیر زمینی
۴ـ فروریختن یک سازه مانند تخریب و فروریختن معادن
۵ـ حرکت صفحات زمین

آمار زلزله طبق تحقیقات دانشمندان:

سالانه حدود سه میلیون زمین لرزه روی می‌دهد یعنی هشت هزار زمین لرزه در روز یا هر ۱۱ ثانیه یک زمین لرزه. بزرگترین زلزله و زمین لرزه‌ای که در زمین رخ داده است و ثبت شده است ۹/۵ ریشتر بوده است هر چند که مطمئناً زلزله‌های شدیدتری در تاریخ طولانی زمین روی داده است که حافظه بشر آن‌را فراموش کرده است.

عمده زلزله‌هایی که روی می‌دهد کمتر از ۳ ریشتر می‌باشند اما زلزله‌هایی که ویرانی‌هایی به دنبال دارند و هر روز خبر آن در جهان مخابره می‌شوند زلزله‌های ۷ ریشتری می‌باشند که از نظر دانشمندان زلزله شناس جزو زلزله‌های شدید محسوب می گردند. به هر حال زلزله حادثه‌ای است غیر قابل پیش بینی که هر روز در گوشه و اکناف جهان رخ میدهد. دانشمندان طی ۵۰ سال اخیر اطلاعات و دستاوردهای زیادی در مورد زلزله بدست آورده‌اند و به گمان خودشان فرایند وقوع آن‌را بهتر از پیش درک می کنند اما واقعیت آن است که هنوز هم برای مقابله با آن تدبیری حتمی و راهکاری قطعی یافت نشده است و زلزله حسب روال خود عمل می کند و تمام تدابیر و اندیشه‌های بشر را نابود و علم آنان را به چالش می کشد، نمونه آن ساختمانهای متحرک ژاپنی‌هاست که با تمام استحکام و مبنای علمی با کمترین زمین لرزه‌ای فرو می‌ریزند. نمونه دیگر آن فروریختن پل مستحکم و معلق دریایی بود که با وقوع سونامی در ژاپن فروریخت و تمام تلاشهایشان برباد رفت و نتوانست از تخریب سازه‌ها جلوگیری کند. بنابراین با وجود پیشرفت علم و تکنولوژی این امکان

وجود ندارد که بتوان به مردم گفت دقیقاً چه وقت زلزله رو می‌دهد. طی ۵۰ سال اخیر دانشمندان هرگز نتوانستند کمترین زلزله‌ای را پیش بینی کنند و علم هر اندازه هم که پیشرفت کند پیچیدگی زلزله هم بیشتر می‌شود و این معادله قابل حل نمی‌باشد و تجربه ثابت کرده است تدابیری که انسانها از عقل، فهم و خرد خویش برگزیده و اختیار کرده‌اند مصایب و مشکلات را حل نخواهند کرد بلکه روز بروز بر مصایب و مشکلات می افزایند، تنها راه رهایی از آن التجاء و پناه بردن به سوی خداوند است و بس. ﴿ فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴾[1]

بررسی زلزله و عوامل آن در پرتو آیات قرآن و احادیث نبوی

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ ﴾[2]؛ ای مردم از عقاب و عذاب پروردگارتان بترسید، واقعاً زلزله هنگامه رستاخیز چیز بزرگی است.

﴿ إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴾[3]؛ هنگامی که زمین سخت به لرزه انداخته می‌شود.

﴿ إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا ﴾[4]؛ هنگامی که زمین سخت به تکان و لرزه انداخته می‌شود.

---

[1]. سوره الذاریات/۵۰

[2]. سوره حج/۱

[3]. سوره الزلزل/۱

[4]. سوره الواقعه/٤

﴿ وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ﴾[1]؛ و زمین و کوهها از جا برداشته شوند و یکباره در هم کوبیده و متلاشی گردند.

﴿ وَمَا أَصَابَكُم مِّن مُّصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَن كَثِيرٍ ﴾[2]؛ آنچه از مصایب و بلایا به شما می‌رسد به خاطر کارهایی است که خود کرده‌اید و این در حالی است که خداوند از بسیاری از کارهای شما گذشت می کند.

دلایلی که دانشمندان و زمین شناسان جهت جنبیدن و لرزش و زلزله زمین ارائه نموده‌اند قابل درک و فهم نمی‌باشند. این دانشمندان در واقع از حقیقت و ماهیت عوامل زلزله بی‌خبر و ناآگاهند.

آنچه علماء و بزرگان امت از آیه ۳۰ سوره شوری و دیگر آیات قرآنی استنباط کرده‌اند این است که علت زلزله نافرمانی و عصیان خداوند است. زلزله در واقع هشداری از جانب پروردگار به اهل زمین است که اهل زمین در عصیان و نافرمانی از حد گذشته‌اند و خداوند بوسیله زلزله به آنها هشدار می‌دهد که باری دیگر به سوی خدا بشتابند و دست از تمرد و سرکشی بکشند و زمین پاک خدا را با معصیت و نافرمانی سیاه و آلوده نکنند.

از بررسی احادیث هم به این نتیجه می‌رسیم که گناهان عوامل زلزله و به تکان درآمدن زمین می‌باشد. چنانچه روایت مفصلی در سنن ترمذی از به نقل حضرت علی ابی ابیطالب بدین شرح است: عن علی ابن ابیطالب قال

---

[1]. سوره الحاقة /۱٤

[2]. سوره الشوری/۳۰

قال رسول اللّٰه اذا فعلت امتی خمس عشرة خصلة حلّ بها البلاء قیل و ما هی یا رسول اللّٰه؟ قال اذا کان المغنم دولاً و الامانة مغنماً و الزکاة مغرماً و اطاع الرجل زوجته و عقّ أُمّه و برّ صدیقه و جفا أباه و ارتفعت الاصوات فی المساجد و کان زعیم القوم ارذلهم و أاکرم الرجل مخافة شرّه و شربت الخمور و لُبس الحریر و اتّخذت القیان و المعازف و العن آخرُ هذه الامة اوّلها فلیرتقبوا عند ذلك ریحاً حمرا او خسفاً او مسخاً.[1]

از حضرت علی نقل شده است که پیامبر فرمودند: هر گاه در امت من ۱۵ خصلت پیدا شود آنگاه امتم به بلا و مصایب گرفتار خواهند شد. از آنحضرت سوال شد که آن خصایص چه هستند؟ آنحضرت فرمودند:

۱ـ هر گاه مردم مال غنیمت را سرمایه و دارایی خود پندارند.

۲ـ هر گاه امانت را غنیمت بشمارند.

۳ـ زکات را تاوان و خسارت بدانند.

٤ـ مردان از زنان خود اطاعت کنند.

٥ـ هر گاه فرزندان از مادران خود سرپیچی کنند.

٦ـ هر گاه فرزندان با دوستان خود به نیکی رفتار کنند.

۷ـ هر گاه فرزندان نسبت به والدین خود بی‌اعتنا باشند.

۸ـ هر گاه مردم در مساجد صدای خود را بلند کنند.

۱۰ـ هر گاه احترام به مردم به خاطر مصون ماندن از شر آنها باشد.

۱۱ـ مشروب خواری عام شود.

---

[1]. ترمذی ج۲ ص٤۹۱، مکتبهٔ رحمانیه لاهور

۱۲ـ مردان لباس زنانه و ابریشمین بپوشند.

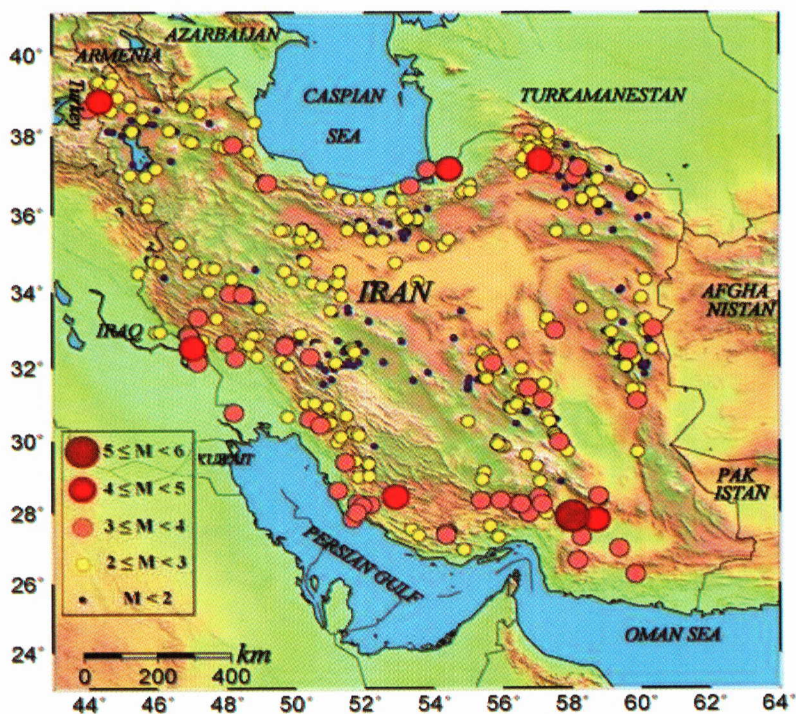
۱۳ـ آلات موسیقی به وفور و فراوانی دیده شوند.

۱٤ـ نوازندگان موسیقی به نوازیدن موسیقی افتخار می‌کنند.

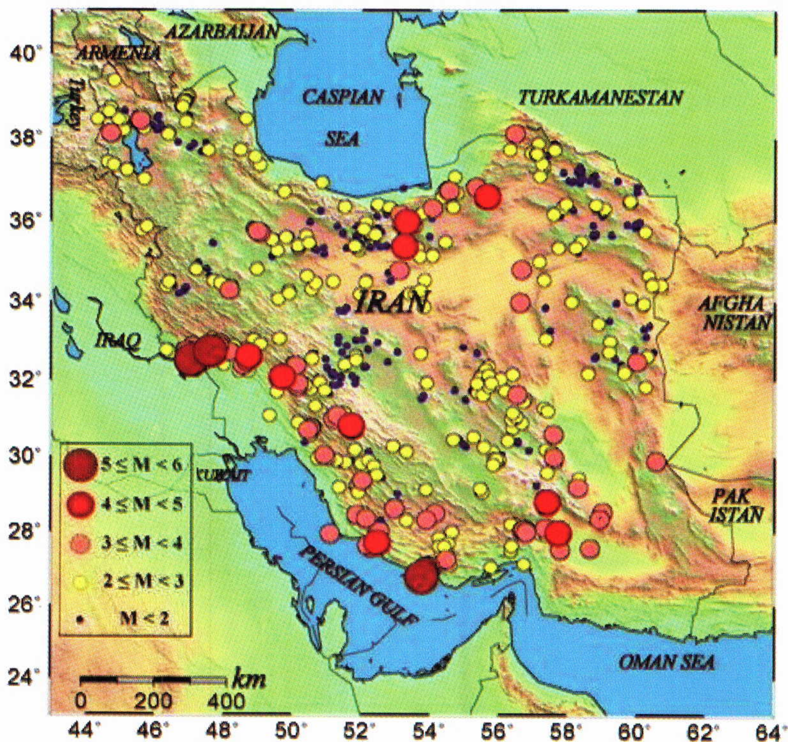
۱۵ـ آخرین امت اولین شان را لعنت و نفرین می‌کنند.

آن گاه است که فرورفتن در زمین، وقوع زلزله و دیگر عذاب خداوند رخ خواهد داد. آرامش را از اهل زمین سلب می‌کنند و دنیا مملو از ناامنی، خوف و هراس می‌گردد. از احادیث معلوم می‌گردد که اعمال انسان مایه راحتی و آرامش و یا مصیبت و عذاب خواهند بود و از اعمال نیک بذر و نهال نعمت، آسایش و آرامش می‌روید و از اعمال بد و کردار زشت تخم نقمت، دروازه آفات و، مصایب و بلایا به روی انسان گشوده می‌شود.

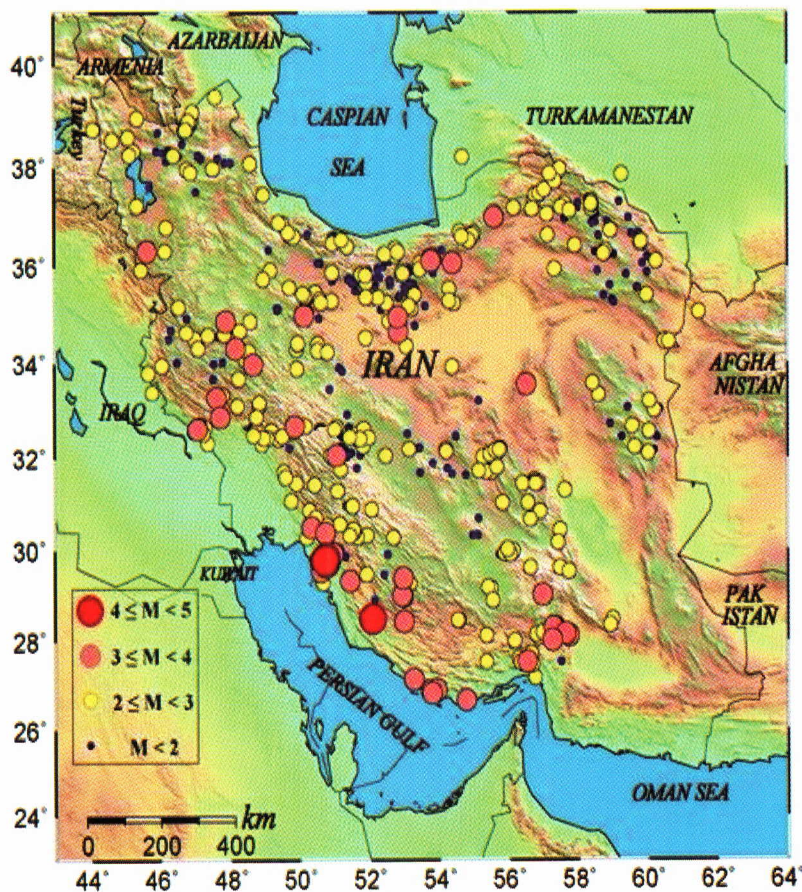
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در فروردین ماه ۱۳۹۱

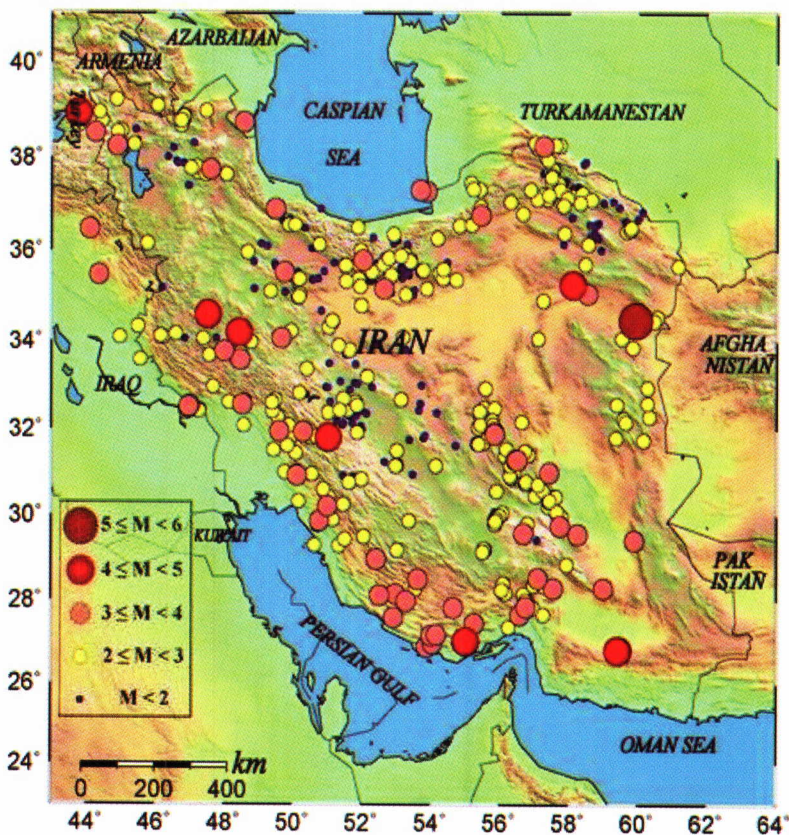
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در اردیبهشت ماه ۱۳۹۱

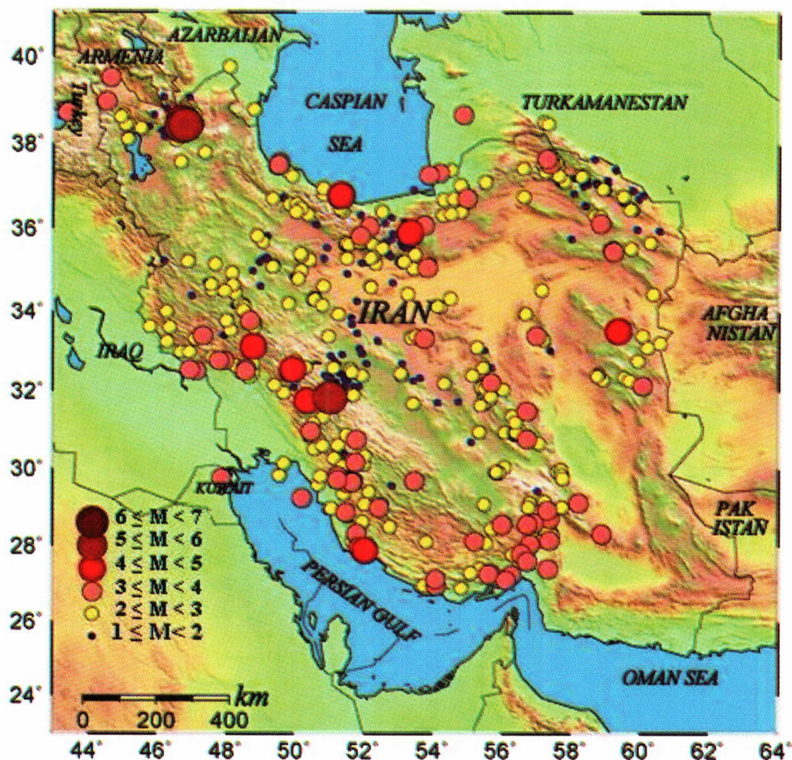
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در خرداد ماه ۱۳۹۱

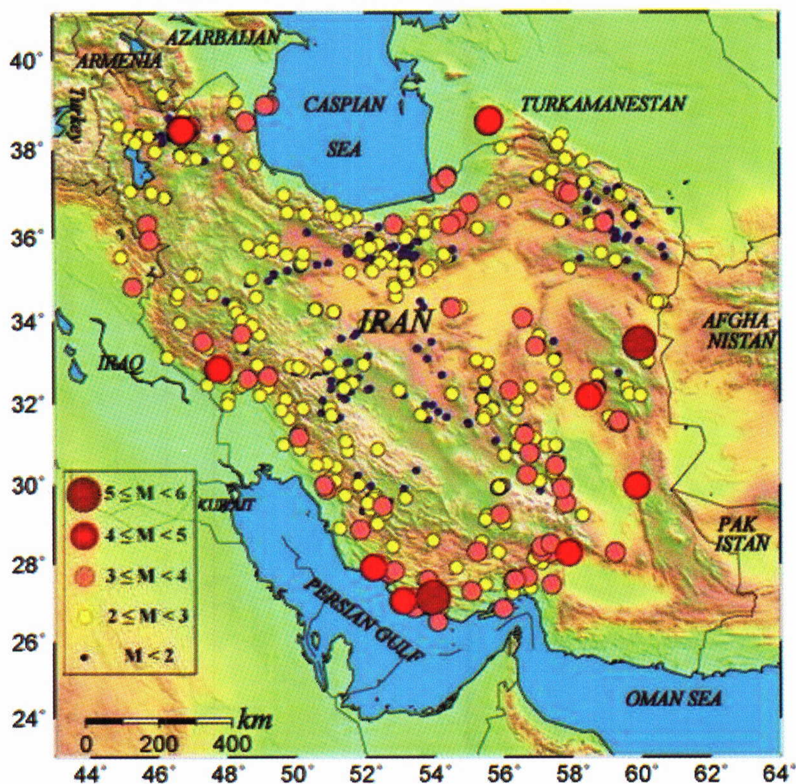
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در تیر ماه ۱۳۹۱

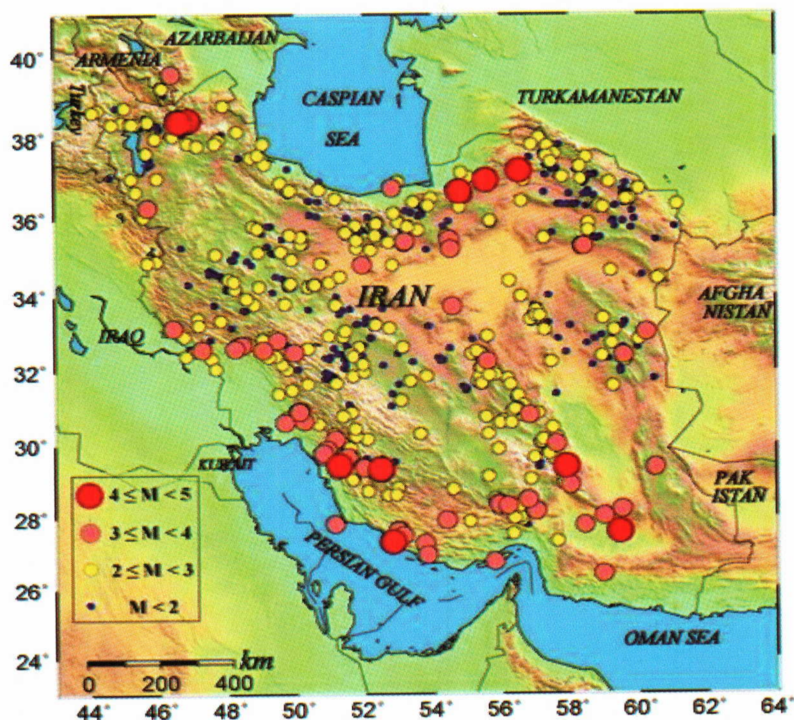
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در مرداد ماه ۱۳۹۱

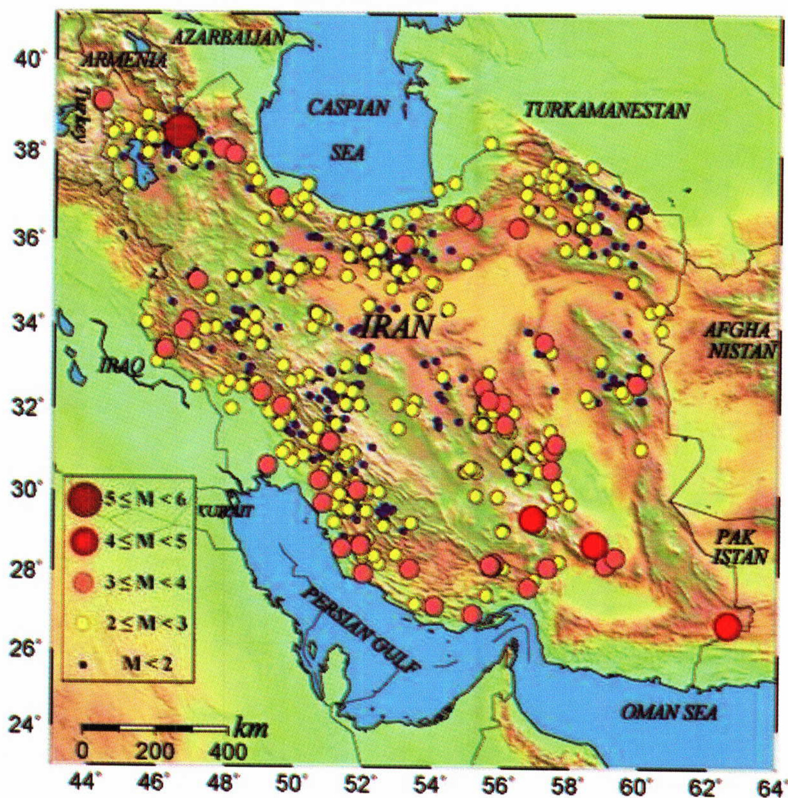
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در شهریور ماه ۱۳۹۱

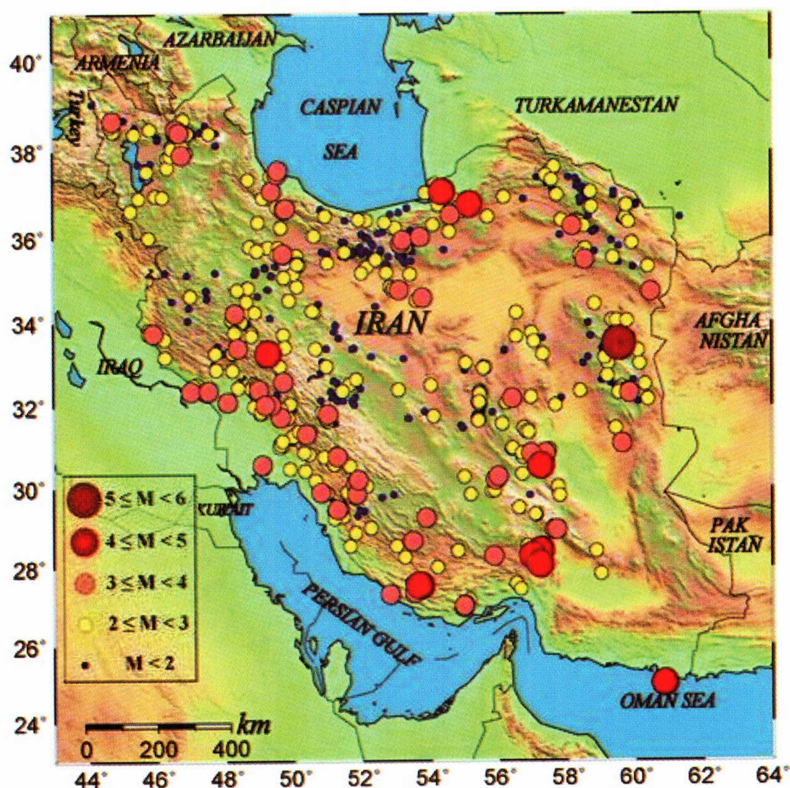
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در مهر ماه ۱۳۹۱

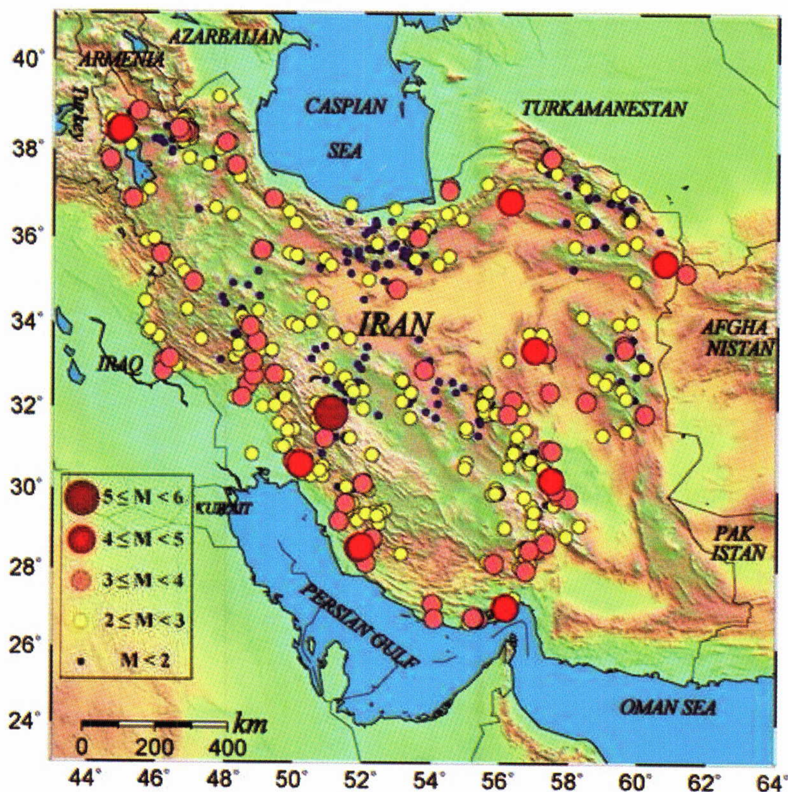
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در آبان ماه ۱۳۹۱

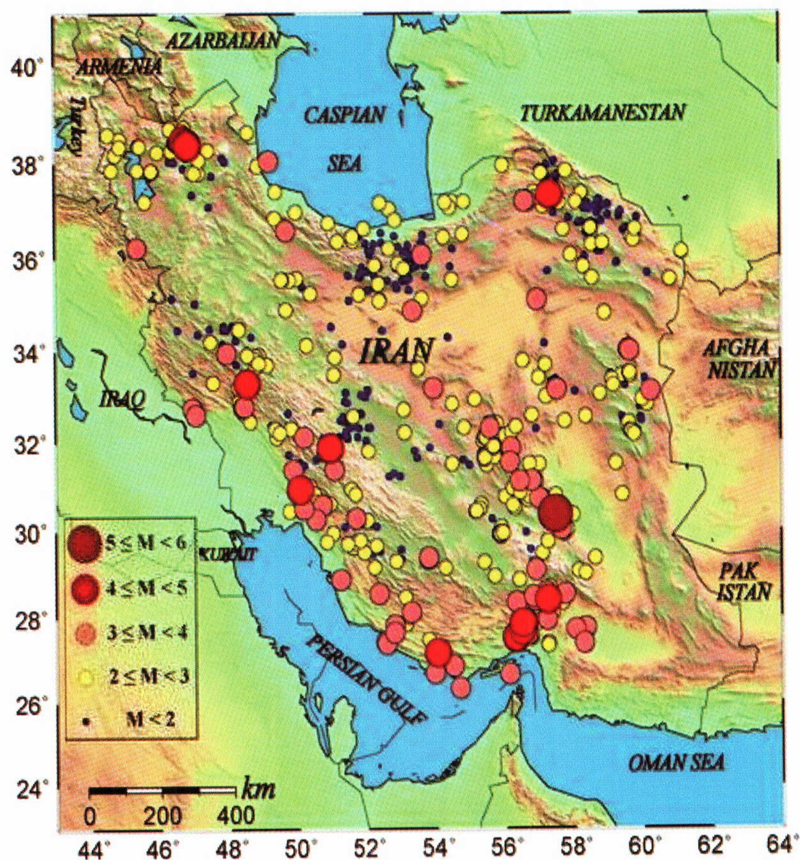
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در آذر ماه ۱۳۹۱

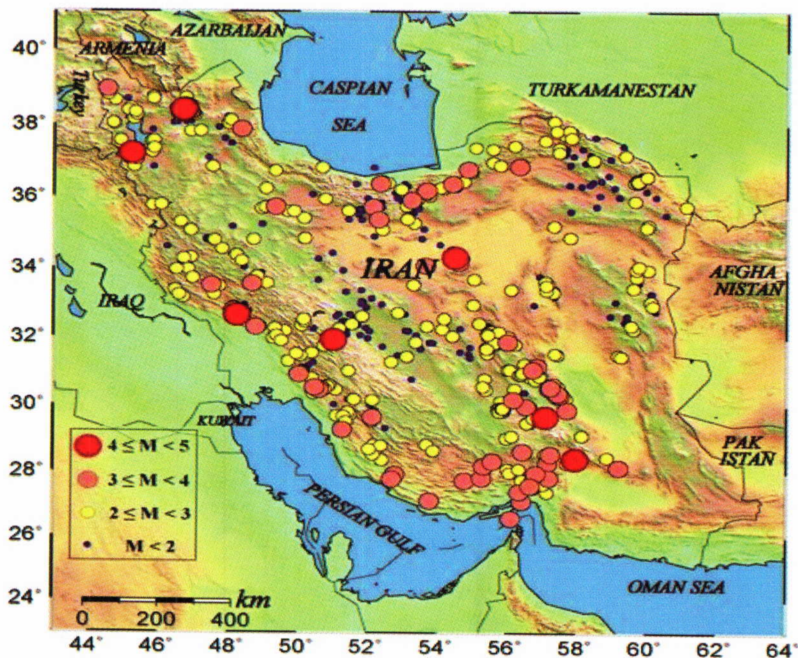
گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در دی ماه ۱۳۹۱

گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در بهمن ماه ۱۳۹۱

گزارش آماری زمین‌لرزه‌ها در اسفند ماه ۱۳۹۱

ردیف	زمان وقوع زلزله بوقت محلی	بزرگی (ریشتر)	توضیحات
۱	۱۳۹۲-۰۲-۲۵ ۱۱:۵۸:۲۳،۲	۱،۶	مشهد، خراسان رضوی
۲	۱۳۹۲-۰۲-۲۵ ۰۹:۱۷:۴۵،۴	۳،۴	سردشت، آذربایجان غربی
۳	۱۳۹۲-۰۲-۲۵ ۰۶:۵۸:۵۱،۳	۲،۷	Halubcah، عراق
۴	۱۳۹۲-۰۲-۲۵ ۰۴:۴۳:۴۳،۵	۳،۰	گوهران، هرمزگان
۵	۱۳۹۲-۰۲-۲۵ ۰۳:۱۸:۳۶،۴	۳،۲	گوهران، هرمزگان
۶	۱۳۹۲-۰۲-۲۵ ۰۲:۰۵:۲۳،۰	۲،۷	تسوج، آذربایجان شرقی
۷	۱۳۹۲-۰۲-۲۵ ۰۰:۲۲:۴۱،۷	۲،۰	سرمست، کرمانشاه
۸	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۲۳:۲۹:۳۶،۲	۳،۰	کاکی، بوشهر
۹	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۲۲:۵۱:۰۶،۵	۱،۲	رباط سنگ، خراسان رضوی
۱۰	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۲۱:۲۰:۵۳،۰	۳،۶	گوهران، هرمزگان
۱۱	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۲۱:۰۳:۵۴،۰	۱،۷	کرند، کرمانشاه
۱۲	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۲۰:۱۱:۱۱،۲	۲،۱	جندق، اصفهان
۱۳	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۱۹:۵۱:۰۳،۴	۱،۵	زاینده رود، اصفهان
۱۴	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۱۹:۱۲:۰۰،۷	۲،۴	بافق، یزد
۱۵	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۱۸:۱۳:۰۲،۹	۴،۰	گوهران، هرمزگان
۱۶	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۱۶:۵۲:۳۹،۹	۲،۰	نیر، یزد
۱۷	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۱۶:۳۷:۵۸،۱	۱،۲	سرخه، سمنان
۱۸	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۱۴:۳۲:۳۸،۲	۴،۲	گوهران، هرمزگان
۱۹	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۱۴:۳۱:۲۸،۲	۱،۷	سامان، چهارمحال وبختیاری
۲۰	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۱۳:۵۶:۲۶،۰	۲،۷	تسوج، آذربایجان شرقی
۲۱	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۱۳:۴۲:۴۶،۳	۳،۳	تسوج، آذربایجان شرقی
۲۲	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۱۲:۴۵:۰۳،۹	۱،۴	مشهد، خراسان رضوی

ردیف	زمان وقوع زلزله بوقت محلی	بزرگی (ریشتر)	توضیحات
۲۳	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۱۱:۱۳:۰۱،۰	۲،۶	شهمیرزاد، سمنان
۲۴	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۸:۵۵:۳۲،۱	۳،۶	گوهران، هرمزگان
۲۵	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۵:۰۱:۳۸،۱	۲،۷	کاکی، بوشهر
۲۶	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۴:۴۹:۵۳،۸	۳،۲	کاکی، بوشهر
۲۷	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۴:۰۱:۰۶،۶	۳،۳	گوهران، هرمزگان
۲۸	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۳:۴۹:۴۵،۳	۳،۱	گوهران، هرمزگان
۲۹	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۳:۲۹:۴۴،۶	۲،۴	مراوه تپه، گلستان
۳۰	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۳:۱۴:۲۴،۲	۱،۸	ابرکوه، یزد
۳۱	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۳:۰۱:۱۴،۳	۳،۲	کاکی، بوشهر
۳۲	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۲:۴۹:۱۵،۵	۴،۹	کاکی، بوشهر
۳۳	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۲:۲۰:۵۸،۲	۳،۴	گوهران، هرمزگان
۳۴	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۱:۱۲:۱۶،۰	۲،۶	فارغان، هرمزگان
۳۵	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۱:۰۹:۲۹،۷	۲،۳	کیانشهر، کرمان
۳۶	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۱:۰۶:۵۸،۳	۳،۳	شهداد، کرمان
۳۷	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۰:۲۴:۴۸،۶	۱،۸	کرند، کرمانشاه
۳۸	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۰:۱۸:۰۷،۶	۱،۶	کرند، کرمانشاه
۳۹	۱۳۹۲-۰۲-۲۴ ۰۰:۰۱:۰۹،۲	۱،۷	کرند، کرمانشاه
۴۰	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۲۳:۲۵:۴۷،۴	۲،۸	لالی، خوزستان
۴۱	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۲۲:۵۵:۵۵،۶	۳،۳	گوهران، هرمزگان
۴۲	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۲۲:۴۰:۳۴،۵	۳،۵	گوهران، هرمزگان
۴۳	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۲۲:۱۹:۲۸،۶	۱،۶	تازه آباد، کرمانشاه
۴۴	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۲۱:۵۷:۲۶،۴	۱،۹	بشرویه، خراسان جنوبی

ردیف	زمان وقوع زلزله بوقت محلی	بزرگی (ریشتر)	توضیحات
۴۵	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۲۱:۳۳:۳۱،۲	۲،۴	درب بهشت، کرمان
۴۶	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۲۱:۰۵:۵۵،۰	۲،۲	حسینیه، خوزستان
۴۷	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۲۰:۵۱:۱۳،۷	۳،۲	گوهران، هرمزگان
۴۸	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۲۰:۱۹:۴۹،۴	۳،۱	لالی، خوزستان
۴۹	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۲۰:۱۰:۰۴،۴	۲،۱	عنبران، اردبیل
۵۰	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۱۹:۴۲:۰۹،۵	۱،۹	نهبندان، خراسان جنوبی
۵۱	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۱۹:۳۸:۵۹،۶	۳،۸	گوهران، هرمزگان
۵۲	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۱۸:۳۸:۰۲،۲	۲،۲	درب گنبد، لرستان
۵۳	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۱۷:۵۹:۳۱،۸	۳،۳	گوهران، هرمزگان
۵۴	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۱۷:۲۳:۵۲،۴	۲،۳	زاینده رود، اصفهان
۵۵	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۱۷:۱۸:۴۳،۵	۱،۷	سراب، آذربایجان شرقی
۵۶	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۱۷:۱۳:۴۱،۹	۱،۹	کرمانشاه، کرمانشاه
۵۷	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۱۷:۱۲:۵۳،۱	۲،۳	ارزوئیه، کرمان
۵۸	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۱۷:۰۵:۲۹،۹	۳،۷	گوهران، هرمزگان
۵۹	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۱۶:۳۷:۳۷،۰	۱،۸	اسفراین، خراسان شمالی
۶۰	۱۳۹۲-۰۲-۲۳ ۱۶:۱۵:۲۷،۰	۲،۱	ورزقان، آذربایجان شرقی

ردیف	تاریخ	استان	شهر	مقیاس (ریشتر)
۱	۹۰/۱۰/۲۱	فارس	زرین دشت	۱.۴
۲	۹۰/۱۰/۲۱	مازندران	قائم شهر	۵.۲
۳	۹۰/۱۰/۲۲	مازندران	قائم شهر	۴.۸
۴	۹۰/۱۰/۲۲	سمنان	شاهرود و دامغان	۲.۶
۵	۹۰/۱۰/۲۳	کرمان	بم	۳.۷
۶	۹۰/۱۰/۲۴	ارومیه	ارومیه	۴.۱
۷	۹۰/۱۰/۲۶	گیلان	تالش	۳.۹
۸	۹۰/۱۰/۲۶	اراک	اراک	۳.۹
۹	۹۰/۱۰/۲۹	خراسان رضوی	مشهد	۵.۵
۱۰	۹۰/۱۱/۰۲	هرمزگان	بندرکنگ	۷.۳
۱۱	۹۰/۱۱/۰۲	مرکزی	اراک	۴
۱۲	۹۰/۱۱/۰۲	کرمان	ریگان	۴.۲
۱۳	۹۰/۱۱/۰۲	بوشهر	دشتستان	۳.۷

تصاویری از زلزله‌های ویرانگر در جهان

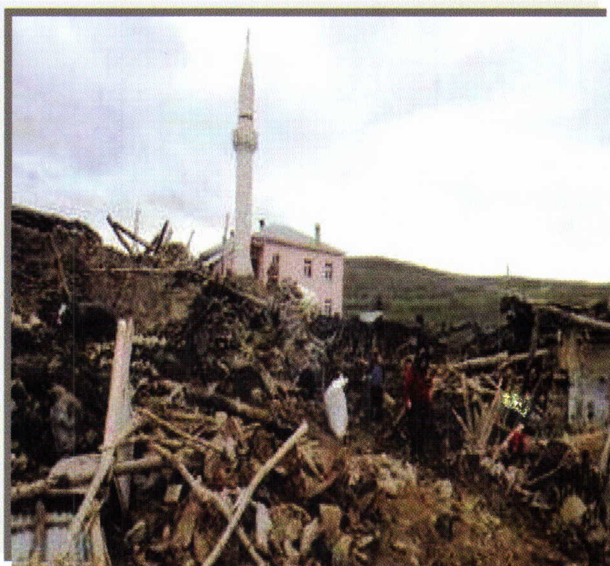

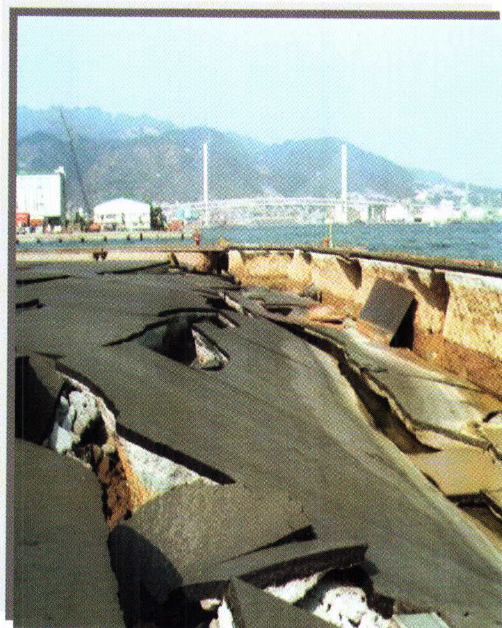

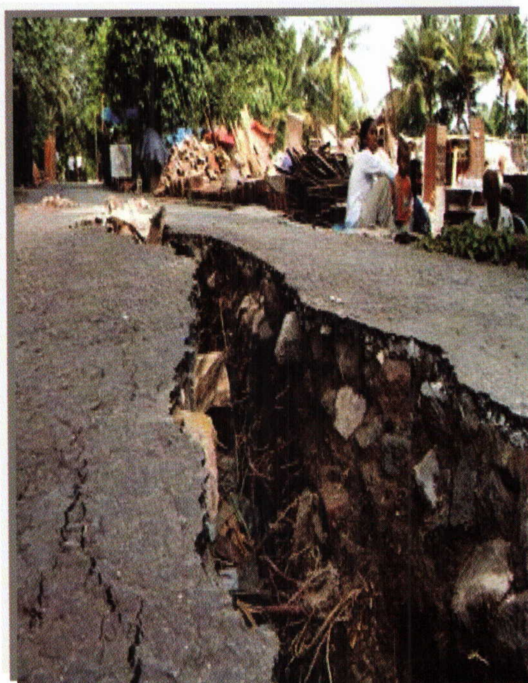

فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَار